

Dkt. David L. Mathewson, Theolojia ya Agano Jipya, Kipindi cha 18, Kutoka Kupya, Sehemu ya 1

© 2024 Dave Mathewson na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Dave Mathewson katika mfululizo wake wa mihadhara kuhusu Theolojia ya Agano Jipya. Huu ni kipindi cha 18 kuhusu Kutoka Jipya, Sehemu ya 1.

Katika sehemu chache zijazo, ninachotaka kuangalia ni mada ya kitheolojia ya kibiblia na mada ya kitheolojia ya Agano Jipya kuhusu Kutoka Jipya au Kutoka kwa Pili.

Kwa kawaida, utaona istilahi hiyo, lakini inarejelea kitu kimoja. Wakati mwingine, Kutoka kwa Pili kunaweza kumaanisha zaidi ya moja au zaidi ya mbili, lakini Kutoka kwa Mpya na Kutoka kwa Pili zote zinashikilia mada muhimu na muhimu ya kitheolojia ambayo tunaipata ikiendelezwa katika Agano Jipya, ambayo pia ina mizizi ya Agano la Kale. Ninachotaka kufanya basi ni kuanza kwa kuangalia motifu ya Kutoka katika Agano la Kale kwa ufupi sana.

Tutaangalia motifu ya Kutoka hadi kwenye Kutoka asili kutoka Misri na jinsi hiyo ilivyoendelezwa kwa ufupi sana. Lakini basi hiyo ikawaje kielelezo au muundo wa Kutoka kwa pili au Kutoka Mpya tayari katika Agano la Kale? Kisha tutaona jinsi hiyo inavyotoa msingi wa uelewa wa Agano Jipya kuhusu Yesu kuja kukamilisha Kutoka Mpya kwa niaba ya watu wa Mungu.

Sasa, mada ya Kutoka Mpya au Kutoka kwa Pili inaweza kujadiliwa chini ya mada ya wokovu na ukombozi, mada ambazo tutazungumzia na kuzizungumzia baadaye. Lakini nimechagua kuizungumzia hapa kwa sababu pia ina uhusiano na mada kadhaa ambazo tumejadili tayari. Ina uhusiano wa karibu na nchi, ambayo ndiyo sababu hasa Mungu aliwatoa Israeli kutoka Misri.

Mojawapo ya sababu ilikuwa ni kuwaleta katika nchi ambayo Mungu alikuwa amemwahidi Ibrahimu na mababu, kuanzia Mwanzo 12. Mada ya Kutoka Mpya inahusiana na watu wa Mungu. Inahusiana na Israeli kama mwana wa Mungu na watu wake, ambao Mungu sasa atawakomboa na kuwaokoa.

Inahusiana na mada ya agano. Mungu huwaokoa watu wake kulingana na agano alilofanya na Ibrahimu la kuwaleta katika nchi, kulingana na uhusiano wake na watu wake, kwamba wao ni wanawe. Mungu atawaokoa watu wake na kuanzisha uhusiano wa agano.

Inahusiana na mada ya ufalme wa Mungu. Inahusiana na mada ya hekalu kwa sababu Mungu, kwa kuwaokoa watu wake kutoka Misri, alikusudia kuwaleta katika uhusiano naye ambapo atakaa nao, ambapo ataweka patakatifu pake katikati yao. Kwa hivyo, Kutoka Mpya na Kutoka Mpya zinahusiana na mada kadhaa kati ya hizi.

Kwa hivyo, nimechagua kuijadili hapa kuhusiana na baadhi ya mada zingine ambazo tumeziangalia na kuziendeleza. Tena, nataka tu kuzungumzia kwa ufupi kuhusu Kutoka. Kama nilivyosema, Kutoka asili kutoka Misri, na kisha tutaangalia ahadi za kinabii za Kutoka Mpya.

Hata hivyo, Kutoka kunapaswa kueleweka kama tukio muhimu la msingi katika historia ya Israeli. Lakini ili kuelewa tukio la Kutoka, nadhani ni muhimu kuunga mkono, kama tulivyoona kwa kila kitu ambacho tumejadili, hadi simulizi la awali la uumbaji, na hiyo ndiyo hadithi ya Adamu na Hawa. Tuliona jinsi Adamu na Hawa walivyoubwa kama watu wa Mungu, kama wabeba sanamu zake, na kuwekwa juu ya uumbaji, nchi ya uumbaji, Bustani ya Edeni.

Nao walipaswa, kama wabeba sanamu ya Mungu, kuitikia kwa utii kwa Mungu, lakini kueneza uwepo wa Mungu, utawala wake juu ya uumbaji wote, kuwa wawakilishi wa Mungu. Lakini tuliona kwa sababu ya dhambi ya mwanadamu, kwa sababu ya kutotii kwa Adamu na Hawa na uasi dhidi ya Mungu, muumba wao, walifukuzwa kutoka bustanini, walifukuzwa kutoka nchi, na kutoka uwepo wa Mungu. Hili linazua swali la jinsi Mungu atakavyowarejesha katika uhusiano naye mwenyewe, kuwa watu wake, na kutimiza kusudi lake. Lakini pia atawarudishaje katika nchi, kurudi kwenye zawadi nzuri ya nchi ambayo Mungu alikuwa amewapa, ambapo Mungu angekaa katikati yao? Mungu atafanyaje hivyo? Kama tulivyoona katika Mwanzo sura ya 12, Mungu anamwita Ibrahimu, na kupitia chaguo la Mungu la kuchagua, kupitia chaguo la Mungu, anamchagua Ibrahimu kuanza kufanya kazi ya kurejesha nia yake kwa uumbaji na kwa wanadamu.

Na kupitia Ibrahimu, Mungu ataleta taifa kubwa, na hatimaye, mataifa yote ya dunia yatabarikiwa. Hata hivyo, tuliona kwamba ukifuata hadithi hiyo, unapofika mwisho wa Mwanzo, Israeli huishia, kwa namna fulani, uhamishoni, au angalau huishia katika nchi ya kigeni, Misri, ambapo wako katika utumwa na utumwa kwa Wamisri. Swali bado linabaki: Mungu atawaletaje katika nchi aliyomwahidi Ibrahimu? Mungu atawarejeshaje watu wake katika uhusiano naye, kuingia katika uhusiano wa agano, na kukaa katikati yao katika nchi aliyowaahidi? Hii inatuleta kwenye tukio la Kutoka.

Kutoka ni tukio ambapo Mungu huwakomboa na kuwaokoa watu wake kutoka Misri kutokana na ukandamizaji na utumwa wa taifa la kigeni. Na ukombozi wa Mungu kwa Israeli kutoka kwa Wamisri unafikia kilele chake kwa uhusiano wake wa agano na watu wake. Tena, atakuwa Mungu wao, nao watakuwa watu wake.

Kutoka sura ya 4 inasema kwamba taifa la Israeli ni mwana wa Mungu, na kisha Mungu anakusudia kuwaokoa na kuingia katika uhusiano wa agano na watu wake, na pia kuanzisha patakatifu pake na kukaa katikati yao. Kwa hivyo, angalia mistari ya 17 na 18 ya Kutoka 15. Baada ya Musa kuwaongoza Waisraeli kutoka Misri, kuvuka Bahari Nyekundu, wanaanza safari yao kupitia jangwa.

Baada ya kuvuka Bahari Nyekundu, tunasoma katika Kutoka 15 ya wimbo ambao Musa anaimba, na unaishia na marejeleo haya katika 17 na 18 ambayo tumesoma kuhusiana na hekalu na watu wa Mungu. Utawaleta, yaani taifa la Israeli, utawaleta na kuwapanda kwa kuvutia angalia lugha ya Bustani ya Edeni, juu ya mlima wa urithi wako, mahali ambapo Bwana atakufanyia makao yako, patakatifu, Bwana, mikono yako imeimarishwa, Bwana anatawala milele na milele. Kwa hivyo, lengo la Kutoka ni kwamba Mungu angekaa katikati yao, aimarishe maskani yake, patakatifu pake, na Mungu atatawala milele.

Kwa hivyo, kama tulivyosema, Kutoka inahusiana na mada hizo, au mada za hekalu, mada za ufalme wa Mungu, na Mungu akiwatawala watu wake. Sasa, tunapoangalia simulizi katika Mwanzo la tukio la Kutoka, Mwanzo huanza na wito wa Musa kama mkombozi aliyechaguliwa na Mungu. Ni kupitia Musa ndipo Mungu atawaokoa watu wake katika kutimiza agano lake na Ibrahimu, katika kutimiza nia yake kwa watu wake katika Mwanzo 1 na 2. Mungu atawaokoa watu wake sasa, na Musa ndiye mtumishi wake aliyechaguliwa kufanya hivyo. Lakini tunaposoma simulizi la Kutoka kabla ya Mungu kuwaongoza watu wake, nataka kuangazia mada chache tu kwa sababu zitakuwa muhimu, hasa kwa jinsi tunavyoona mada hii ikiendelezwa katika sehemu nyingine ya Agano la Kale, lakini pia katika Agano Jipya.

Kama unavyoweza kukumbuka, simulizi la Kutoka linatanguliwa na mapigo 10 ambayo Mungu huleta juu ya Misri, na huku akiwalinda Israeli kutokana na mapigo haya, unakumbuka haraka sana mapigo kama vile giza juu ya nchi na vyura na kugeuka kwa maji kujulikana, damu kuwa nyekundu, na chawa, na nzige, na vidonda, na nchi kuwa giza. Mapigo hayo 10, mambo machache, nambari moja labda yanaonekana wazi kama hukumu juu ya miungu ya Misri, kwa hivyo kila moja ya mapigo hayo ni mashambulizi sio tu kwa Wamisri wenyewe bali kwa miungu yao, kwa hivyo ni kana kwamba miungu yao imechanganyikiwa, miungu yao imepoteza udhibiti, miungu yao haiwezi kufanya chochote. Lakini pili, labda tunapaswa kuelewa mapigo haya kama aina ya mada ya uharibifu, ambayo ya kuvutia ni kwamba moja ya kazi za kati ya Agano Jipya, Hekima, kitabu kinachoitwa Hekima, kwa kweli inaelezea Kutoka kama aina ya uumbaji, uundaji upya wa mambo kama yalivyokuwa, na kwa hivyo labda tunapaswa kuona mapigo 10 kama aina ya uharibifu, hukumu juu ya uumbaji wa zamani juu ya nchi na miungu inayotawala juu yake katika maandalizi ya kuundwa kwa watu wapya, katika maandalizi ya kuwaokoa na kuwaokoa watu kutoka mikononi mwa Misri.

Kwa hivyo, mapigo 10 yana jukumu muhimu katika kuleta hukumu juu ya miungu ya Misri na nchi, ambayo ni aina ya motifu ya uharibifu katika maandalizi ya kutoka kwa Mungu. Jambo la pili la kuzingatia ni kwamba Kutoka kunapaswa kuonekana kama ukombozi, na kwamba, Mungu anakomboa, Mungu anawaweka huru au kuwakomboa watu wake kutoka kwa ukandamizaji wa kigeni, na hii itakuwa kielelezo muhimu, hii itakuwa msingi muhimu wa dhana ya ukombozi mahali pengine katika

Agano la Kale na katika Agano Jipya. Tutaangalia zaidi mada ya ukombozi tunaposhughulikia mada ya wokovu ya kibiblia-kitheolojia ya Agano Jipya, lakini tutaitaja mara kadhaa katika mjadala huu kuhusiana na Kutoka.

Kwa hivyo, Kutoka kunapaswa kuonekana kama ukombozi, kuwaweka huru, na kuwakomboa watu wa Mungu kutoka utumwani. Kwa hivyo, watu wanaeleweka kama walio utumwani chini ya ukandamizaji, na Kutoka basi ni ukombozi au ukombozi, kuwaweka huru watu kutoka katika hali yao ya utumwani, hasa hapa, utumwa kwa mkandamizaji wa kigeni na mtawala wa kigeni. Kwa hivyo, kumbuka kwamba mada ya Kutoka ni ukombozi na kuwaweka huru watu.

Sasa, kuna mambo mengine mengi ambayo tunaweza kusema kuhusu Kutoka, lakini ninavutiwa zaidi na nia hizo zitakazoendelezwa katika Agano Jipya. Jambo la mwisho kusema kuhusu Kutoka ni kwamba linaashiria na, kwa namna fulani, ni kilele cha matendo makuu na yenye nguvu ya Mungu katika historia. Kwa hivyo, tumezungumzia hapo awali kuhusu ukweli kwamba theolojia ya kibiblia imejikita wazi katika historia.

Sio tu fasihi, lakini theolojia ya kibiblia imejikita katika matendo ya kihistoria ya Mungu, matendo yake ya kihistoria ya ukombozi kwa upande wa watu wake. Huu ni mmoja wa mifano muhimu zaidi ya Mungu kuvamia historia ili kuwaokoa na kuwakomboa watu wake katika muktadha wa historia kama wanaokandamizwa na taifa la kigeni. Na Mungu, akikumbuka agano lake na watu wake, anaingilia kati katika historia ili kwa neema kuchukua hatua ya kuonyesha nguvu zake kuu kwa kuwaokoa watu wake.

Na kwa njia, kama njia ya kando, hatujashughulikia mada ya Mungu pekee, wala hatutashughulikia mada ya kitheolojia ya kibiblia, lakini tunatumaini umegundua kuwa mada ya Mungu ndiyo msingi wa karibu kila kitu ambacho tumekisema tunapojadili mada kama vile ufalme wa Mungu au agano ambalo Mungu anafanya na watu wake. Kila kitu ambacho tumezungumzia kinachukulia uwepo wa Mungu. Kinachukulia mpango wa Mungu, matendo yake ya neema, nguvu zake, ufalme wake, ubwana wake, mpango wake wa ubunifu na nguvu, na nia yake ya kukaa na watu wake.

Kila kitu tunachokiangalia hudhani kwamba msingi wake ni Mungu mwenyewe. Na kwa hivyo hapa tunamwona Mungu akitenda katika historia na kuchukua hatua ya kuonyesha nguvu zake kuu kwa kuwaokoa na kuingilia kati ili kuwaokoa watu wake kutokana na mateso na ukandamizaji. Kwa sababu hii, kutoka huenda ikawa tendo la msingi la kuwatambua watu wa Mungu.

Inakuwa tendo hilo ambalo linakuwa msingi wa utambulisho wao. Kama watu wa Mungu na kwa jinsi walivyo. Kinachoonyesha hili waziwazi, nadhani, ni kutoka.

Baada ya kusoma simulizi la kihistoria la kutoka na Mungu akitenda ili kuwakomboa watu wake, akiingilia kati katika historia, katika sehemu iliyobaki ya Agano la Kale , tunaona kutoka kunakuwa mfano wa Mungu akitenda kwa niaba ya watu wake, kwa ajili ya ukombozi mkuu wa Mungu kwa watu wake. Na mara nyingi tunapata amri katika Agano la Kale kwamba kutoka kukumbukwe mara kwa mara. Pia mara nyingi huwa msingi wa matendo mengine ya Mungu au kwa ajili ya mwitikio wa watu.

Kwa mfano, sura chache baadaye, baada ya Kutoka 15 na wimbo wa Musa, sura chache baadaye tunaona kwamba Mungu sasa, baada ya kuwaongoza watu kupitia Bahari Nyekundu na safari yao jangwani, Mungu sasa anaanza, kupitia kuanzisha uhusiano wake wa agano kupitia Musa, kile tunachokiita Agano la Musa au Agano la Kale, kulingana na kitabu cha Waebrania. Katika sura ya 20, Mungu sasa ataanza kutoa amri zake kwa watu wake kufuata na masharti ya uhusiano wake wa agano. Sura ya 20 ya Kutoka ni sehemu inayojulikana sana yenye Amri Kumi za Amri Kumi, ambazo huunda msingi wa amri za Mungu kwa watu wake.

Lakini angalia mstari wa 1 na wa 2. Mungu akanena maneno haya yote. Hayo yatakuwa sehemu iliyobaki ya sura ya 20. Mimi ndimi Bwana, Mungu wako, niliyekutoa Misri, kutoka nchi ya utumwa.

Kisha, kitakachofuata kitakuwa Amri Kumi. Msiwe na miungu mingine ila mimi. Msijifanyie sanamu.

Usilitaje bure jina la Bwana, Mungu wako. Ikumbuke Sabato , na kadhalika. Sasa, jambo muhimu kuhusu hili ni kwamba kabla Mungu hajatoa amri kwa watu wake, anaweka msingi wake wa ukombozi katika Kutoka.

Kwa hivyo, Mungu hawaalika watu wake kutenda mbele yake na, kwa namna fulani, kupata na kustahili kibali chake, bali anaweka amri zake kwenye tendo lake la ukombozi la awali la neema. Lakini hoja kuu ni kwamba Kutoka huunda msingi wa amri ambazo Mungu sasa anawapa watu wake anapoingia katika uhusiano wa agano nao. Andiko lingine, tena, linaonyesha tu umuhimu ambao tukio la Kutoka lilikuwa nao kwa watu wa Mungu katika 1 Wafalme 8 na mstari wa 51.

Tena, ninatoa tu sampuli ya maandiko. 1 Wafalme 8 na mstari wa 51, nitarudi nyuma na kusoma 50. Na uwasamehe watu wako waliokutenda dhambi, na uwasamehe makosa yote waliyokutendea, na uwafanye waliowateka wawaonee rehema; kwa maana wao ni watu wako, na urithi wako, uliowatoa Misri kutoka katika tanuru ile ya kuyeyushia chuma.

Kwa hivyo, wito wa Sulemani kwa Mungu awasamehe watu wake unategemea ukweli kwamba wao ni watu wake ambao amewaachilia kutoka Misri kutoka utumwani. Kumbukumbu la Torati sura ya 26 na mstari wa 8. Nitarudi nyuma na kusoma mstari wa 6. Lakini Wamisri walitutendea vibaya na kututesa ,

wakatutumikisha kwa kazi ngumu. Ndipo tulipomlilia Bwana, Mungu wa baba zetu, naye Bwana akasikia sauti yetu na akaona mateso yetu, taabu yetu, na kuonewa kwetu.

Kwa hivyo, Bwana alittoa Misri kwa mkono wenye nguvu na mkono ulionyoshwa kwa vitisho vikubwa na kwa ishara na maajabu. Kisha, katika mstari wa 9, alituleta mahali hapa na kutupa nchi hii, nchi inayotiririka maziwa na asali. Kwa hivyo tena, Kutoka kukumbukwa kama aina ya tukio la msingi linaloongoza kisha kilele cha Mungu kuwaleta katika nchi aliyowaahidi Ibrahimu, Mwanzo 12, ambapo Mungu kisha huweka patakatifu pake ili kukaa katikati yao.

Kama naweza kutaja tu maandiko mengine kadhaa, Zaburi zimejaa mifano ya Kutoka kama tukio la msingi la maisha ya watu wa Mungu na onyesho la nguvu kuu ya Mungu katika kuwakomboa watu wa Mungu. Kwa hivyo tena, hili ni jambo ambalo walipaswa kulikumbuka na kulikumbuka. Kwa hivyo, katika Zaburi sura ya 77 na mstari wa 11, nitakumbuka matendo ya Bwana.

Ndiyo, nitakumbuka miujiza yako ya zamani. Hadi mstari wa 14, 15, na 16, wewe ndiye Mungu utendaye miujiza. Unaonyesha nguvu yako kati ya watu kwa mkono wako wenye nguvu.

Unawakomboa watu wako, wazao wa Yakobo na Yusufu, marejeleo ya Kutoka, na unaona lugha ya ukombozi. Maji yalikuona, Bahari Nyekundu, Mungu, maji yalikuona na kugaagaa. Vilindi vilitetemeka. Kwa hivyo tena, Zaburi zinaonyesha nguvu kuu ya Mungu katika Kutoka.

Mstari wa 19 wa Zaburi hiyo hiyo, njia yako ilipita baharini, njia yako ikapita katika maji makuu, ingawa nyayo zako hazikuonekana. Na kisha, katika mstari wa 20, uliwaongoza watu wako kama kundi kwa mkono wa Musa na Haruni. Sura ya 78, inayofuata kabisa, 78:12 na 13.

Alitenda miujiza mbele ya baba zao katika nchi ya Misri, katika eneo la Soani. Aliigawanya bahari na kuwaongoza kuvuka, akasimamisha maji kama ukuta, kisha akawaongoza kwa wingu mchana na kwa mwanga wa moto usiku kucha.

Kwa hivyo, Zaburi inayosimulia matendo makuu ya Mungu na matendo yake kwa niaba ya watu wake. Zaburi nyingi kati ya hizi mara nyingi ni orodha, aina ya utafiti wa Agano la Kale, orodha ya vikumbusho vya jinsi Mungu alivyotenda kwa niaba ya watu wake. Kwa kawaida, unapata marejeleo ya Kutoka ndani yake.

Zaburi 66 na mstari wa tano na sita, njooni mwone yale Mungu aliyoyafanya, matendo yake ya ajabu kwa wanadamu. Na hapa kuna moja, aligeuza bahari kuwa nchi kavu. Wanapita kati ya maji kwa miguu, njooni, tumfurahie.

Angalia, katika Zaburi nyingi hizi, kwamba kukauka kwa bahari ili watu waweze kuvuka kunakuwa sifa muhimu ya maelezo ya Kutoka. Tutaona kwamba hilo linakuwa muhimu tunapoanza kutazama Kutoka mpya au ya pili baadaye. Na hatimaye, moja zaidi katika Zaburi, Zaburi 105 na mistari ya 23 hadi inayofuata, kuanzia mistari wa 23.

Kisha Israeli, tena, hii ni Zaburi ya Mungu anayepaswa kusifiwa kwa sababu amekumbuka agano lake na watu wake. Na anapaswa kusifiwa kwa sababu ya matendo yake ya ajabu. Yanapaswa kuwaambia watu, kuimba sifa, na kusimulia matendo yake ya ajabu, Zaburi 105 mistari wa pili.

Na kisha, kuanzia mistari wa 23, Israeli waliingia Misri. Yakobo aliishi kama mgeni katika nchi ya Hamu. Bwana aliwafanya watu wake wazae.

Aliwafanya wawe wengi kupita kiasi kwa maadui zao. Angalia kiungo kinachorudi nyuma kwa Mwanzo 1, 26 na 27, ambao aligeuza mioyo yao ili kuwachukia watu wake, ili wafanye njama dhidi ya watumishi wake. Alimtuma Musa, mtumishi wake, na Haruni, ambaye alikuwa amemchagua.

Walifanya ishara kati yao, miujiza yake mkononi mwa Hamu. Alituma giza na kuifanya nchi kuwa giza, kwani kama hawangeasi maneno yake, aligeuza maji yao kuwa damu, na kusababisha samaki wao kufa.

Nchi yao ilijaa vyura. Angalia marejeleo yote ya mapigo. Na kisha nitaruka hadi mistari wa 36; kisha akawaua wazaliwa wao wote wa kwanza wa nchi, matunda yao ya kwanza ya ubinadamu.

Aliwatoa Waisraeli wakiwa wamebeba fedha na dhahabu. Na kutoka miongoni mwa makabila yao, hakuna aliyeshindwa. Wamisri walifurahi walipoondoka, kwa sababu hofu ya Waisraeli ilikuwa imewaangukia.

Kwa hivyo, angalia urefu wa katika Zaburi hii, urefu wa nafasi iliyotengwa kwa ajili ya Kutoka. Lakini tukiweza kuendelea na sehemu moja zaidi, toa mifano michache tu kwa sababu hii itatuandaa kwa ajili ya kutazama maendeleo ya Agano la Kale ya Kutoka Jipya. Pia tunaona maandishi ya kinabii yakichunguza au kukumbuka Kutoka kama tukio la msingi, kama kitendo chenye nguvu cha Mungu kwa niaba ya watu wake.

Kwa hivyo, Yeremia sura ya 32 na mistari wa 21. Na hii ni katika muktadha wa sala ya Yeremia na mistari wa 21. Nitarudi nyuma na kusoma mistari wa 20.

Unafanya ishara na maajabu huko Misri, ukitaja mapigo, na umeyaendeleza hadi leo katika Israeli kati ya wanadamu wote, na umepata sifa ambayo bado ni yako. Uliwatoa watu wako Israeli kutoka Misri kwa ishara na maajabu kwa mkono wenye nguvu na mkono ulionyoshwa kwa utisho mkuu. Isaya sura ya 11.

Hatutaona Yeremia tu bali pia Isaya sura ya 11. Kitabu cha Isaya labda ndicho kitabu muhimu zaidi linapokuja suala la kuendeleza mada ya Kutoka mpya au Kutoka kwa pili, ambayo tutazungumzia baada ya muda mfupi tu. Lakini katika sura ya 11 na mistari ya 15 na 16, Bwana ataikausha Ghuba ya Bahari ya Misri.

Kwa upepo mkali, ataunyosha mkono wake juu ya Mto Frati. Atauvunja vipande saba vya maji ili mtu yeyote aweze kuvuka akiwa amevaa viatu. Kutakuwa na njia kuu kwa mabaki ya watu wake waliobaki kutoka Ashuru, kama ilivyokuwa kwa Israeli walipotoka Misri.

Kwa hivyo, angalia tayari katika Isaya 11, tunaanza kuona Kutoka kwa kwanza anaposema, kama ilivyokuwa kwa Israeli walipotoka Misri, kama mfano wa jinsi Mungu atakavyotenda tena kwa ajili ya watu wake. Mwingine ungekuwa Hosea sura ya 11, mstari wa kwanza, kutoka Misri, nilimwita mwanangu. Tena, hilo liko katika muktadha.

Tutauangalia mstari huo kwa undani zaidi kuhusiana na matumizi yake katika kitabu cha Mathayo. Lakini katika Hosea 11, tunaona katika sehemu hiyo inayozunguka, tena, nabii akikumbuka kile ambacho Mungu amefanya kwa niaba ya watu wake. Israeli, kama mwana wa Mungu, sasa iliokolewa au kukombolewa kutoka Misri.

Kwa uwazi kabisa, na tunaweza kuangalia maandiko mengine mengi. Nimejaribu tu kujaribu baadhi yake. Lakini kutokana na historia ya baadaye, kutoka Zaburi na hadi maandishi ya unabii, tunaona kwamba Kutoka ina jukumu muhimu la msingi katika Mungu kuikomboa na kuwaokoa watu wake.

Mungu alitenda kwa nguvu na uweza wake, mkono wake ulionyoshwa, kuwaokoa watu wake kutoka utumwani na kukandamizwa na kuwaleta katika uhusiano wa agano na Yeye Mwenyewe. Sasa, kama nilivyoona haya, hasa maandiko ya unabii, lakini ningependekeza maandiko haya yote, nimeangalia wazo hili la Kutoka likiwa mfano wa jinsi Mungu, matendo makuu ya Mungu kwa niaba ya watu wake, tukio la msingi la utambulisho wa Israeli kama watu wa Mungu, ambao aliwakomboa na kuwaokoa, linakuwa mfano au kielelezo cha matarajio ya kinabii ya Kutoka mpya au kubwa zaidi. Kwa hivyo moja ya mambo tunayopata katika manabii ni kwamba moja ya njia za kipekee ambazo ukombozi wa Mungu wa baadaye wa watu wake unaelezewa ni kama Kutoka kwa pili au mpya au kubwa zaidi iliyochoywa baada ya Kutoka kwa kwanza.

Kwa hivyo, karibu ieleweke katika lugha ya uainishaji au mlinganisho kwa njia ile ile ambayo Mungu aliwaokoa na kuwakomboa watu wake, Israeli, kutoka kwa ukandamizaji na utumwa. Kwa mara nyingine tena, Mungu atawakomboa na kuwaokoa watu wake kutoka kwa ukandamizaji na utumwa tena, yaani uhamishoni.

Kwa hivyo, manabii wanawazungumzia Israeli kana kwamba wanakaribia kwenda uhamishoni au uhamishoni na sasa wanafikiria uhamishoni huo.

Kumbuka wakati taifa la kaskazini la Israeli linapokwenda uhamishoni, taifa la kusini la Yuda baadaye kidogo linakwenda uhamishoni na kipindi hicho cha uhamisho kinaonekana kama kipindi cha ukandamizaji au mateso na kisha Mungu anakusudia kuwakomboa na kuwaokoa watu wake tena kama alivyofanya katika Kutoka kwa kwanza. Na ningependekeza kwamba uhusiano huo labda ni zaidi ya mlinganisho au kufanana tu, au aina ya Kutoka kwa kwanza hutoa mlinganisho wa kitakachotokea tena. Lakini Kutoka kwa kwanza kwa kweli inakuwa mfano wa jinsi Mungu atakavyowakomboa watu wake tena wakati ujao.

Na hivyo, Kutoka inakuwa, kama tulivyoona katika Zaburi na hata katika fasihi ya kihistoria, Kutoka inakuwa muhimu sana kiasi kwamba manabii sasa wanafikiria wokovu ujao, ukombozi wa baadaye wa watu wa Mungu kutoka uhamishoni kwa lugha ya Kutoka na maneno ya Kutoka. Na pengine, ingawa tunaweza kupitia maandiko kadhaa katika manabii, kuna vidokezo vya hili katika Yeremia katika sehemu kadhaa, ikiwa ni pamoja na baadhi ya manabii wadogo. Labda tunapata hili katika Ezeieli, hata katika sehemu hiyo, sura ya 36, yote hadi 48.

Harakati hiyo ya kuwaokoa watu, kuanzisha uhusiano wa agano nao, kuwarudisha katika nchi, na Mungu kuanzisha makao yake katikati yao imeelezewa katika 40 hadi 48. Mfano huo ni mfano wa Kutoka, tena, urejesho, ukombozi, urejesho, na uumbaji, na kisha kuwapa nchi na kuanzisha makao ya Mungu. Huo ndio mfano uliowekwa katika Kutoka.

Tena, hii inafikia kilele katika Kutoka 15 katika Wimbo wa Musa, sehemu ambayo tumesoma hapo awali. Lakini labda maandishi ya kinabii ya Agano la Kale yanayoelezea kurudi kutoka uhamishoni, wokovu na uokoaji wa watu wa Mungu kutoka kwa ukandamizaji uhamishoni, zaidi ya nabii mwingine yeyote ni kitabu cha Isaya, hasa sura ya 40 hadi 55. Kumekuwa na kazi nyingi katika mfumo wa makala na sehemu za vitabu na vitabu vinavyozungumzia, vimeshughulikia suala la matumizi ya Isaya ya Kutoka au motifu mpya ya Kutoka au mada mpya ya Kutoka ya Isaya.

Na tutaona kwamba mada mpya ya Kutoka ya Isaya inakuwa muhimu kwa kuelewa maandiko kadhaa katika Agano Jipya ambayo yanaendeleza motifu ya Kutoka. Lakini Kutoka, samahani, Isaya 40 hadi 55, ambaye tena ni Isaya 40 hadi 55, akizungumzia hali ya Israeli wanapokuwa uhamishoni, mara kwa mara wakifikiria kurudi kwao kutoka uhamishoni, ukombozi wa Mungu, kuingilia kati, na ukombozi wa watu wake kutoka uhamishoni katika kutimiza ahadi zilizotolewa kwa Ibrahimu na nia yake ya kuwarudisha katika nchi, wanafikiria hilo kwa maneno ya Kutoka. Kwa mara nyingine tena, hatuna muda wa kuangalia maandiko yote, lakini nataka kuangalia baadhi yake mara moja tu kwa sababu ni muhimu kuweza kuanza kuunda uelewa wa Isaya

kuhusu ukombozi wa watu wa Mungu kama Kutoka mpya, hasa katika maandalizi ya matumizi ya motifu hii katika Agano Jipya.

Baadhi ya maandiko haya nitakayosoma na kutoa maoni kwa ufupi sana ni maandiko ambayo tutayaona yakitokea mara kadhaa katika Agano Jipya lenyewe. Sehemu ya kuanzia itakuwa sura ya 40 na mistari ya 3 hadi 5. Isaya sura ya 40, mistari ya 3 hadi 5. Fariji, wafariji watu wangu, asema Mungu wenu. Semeni na Yerusalemu kwa upole, mkautangazie ya kwamba utumishi wake mgumu umekwisha, dhambi zake zimelipwa, kwamba amepokea kutoka mkononi mwa Bwana maradufu kwa dhambi zake zote.

Sauti ya mtu anayeita nyikani, inaandaa njia ya Bwana. Nyoosheni jangwani njia kuu kwa ajili ya Mungu wetu. Kila bonde litainuliwa, kila mlima na kilima vitashushwa.

Ardhi yenye miamba itakuwa tambarare, na mahali palipoparuza patakuwa tambarare, na utukufu wa Bwana utafunuliwa. Na watu wote wataona pamoja, kwa maana kinywa cha Bwana kimenena. Hilo ni andiko ambalo linakuwa muhimu katika Agano Jipya, lakini andiko linaloambatana na mada kadhaa za kutoka na kuonyesha kurudi kwa watu kutoka uhamishoni kurudi katika nchi yao kama msafara mpya.

Tena, hii ni katika utimilifu wa kutoka kwa Mungu mwanzoni, wakati Mungu alipowatoa watu wake utumwani Misri. Ninaruka tu sehemu kadhaa, sura ya 42 na mistari ya 15 hadi 16. Nitaharibu milima na vilima, nami nitaukausha mimea yao yote.

Nitageuza mito kuwa visiwa na kuyakausha madimbwi ya maji. Nitawaongoza vipofu kwa njia wasiyojua katika njia zisizojulikana. Nitawaongoza.

Nitageuza giza kuwa nuru mbele yao, na kulainisha mahali palipoparuza. Haya ndiyo nitakayoyafanya, sitawaacha.

Tazama lugha ya kukausha mito na kukausha madimbwi ya maji na, tena, kuwatengenezea njia ya kuvuka na kuingia katika nchi yao. Hii inarejelea Waisraeli kurudi katika nchi yao baada ya uhamisho katika nchi ya kigeni chini ya utumwa.

Sura ya 43 na mstari wa 16 hadi 19. Hivi ndivyo Bwana asemavyo. Tena, anaelezea siku ambayo Mungu ataingilia kati kwa niaba ya watu wake na kuwatoa uhamishoni hadi nchi yao.

Hivi ndivyo asemavyo Bwana. Yeye aliyefanya njia kati ya bahari, njia kati ya maji makuu. Hii ni marejeleo ya tukio la awali la kutoka wakati Mungu, sehemu ya Bahari Nyekundu, na watu walipovuka na kuingia katika nchi kavu.

Mstari wa 17, aliyeyakokota magari na farasi, jeshi na vikosi vya ulinzi pamoja, nao wakalala hapo wasiinuke tena, wamezimwa, wamezimwa kama utambi. Rejea ya kuangamizwa kwa jeshi la Farao. Lakini kisha mwandishi anaendelea na kusema, sahau mambo ya kwanza.

Usizitafakari. Tazama, ninafanya jambo jipya. Sasa linachipuka.

Hamjui? Ninafanya njia jangwani na vijito jangwani. Sasa angalia tena ni mwandishi anayewafanya, cha kufurahisha, baada ya kuyataja masimulizi haya yote mahali pengine katika Agano la Kale kukumbuka kutoka, na kuyakumbuka. Sasa mwandishi anasema, sahau mambo hayo.

Sasa nafanya jambo jipya. Tena, sidhani kama wazo ni kwamba wanapaswa kuliondoa hilo akilini mwao na wasilifikirie tena au kulikumbuka tena. Lakini mwandishi analinganisha ukuu wa safari hii mpya ambapo safari ya kwanza haitalinganishwa.

Mungu yuko karibu kufanya jambo kubwa zaidi. Mungu yuko karibu kuanzisha safari mpya ya kutoka ambayo ni kubwa zaidi kuliko ile ambapo aliwaongoza watu kutoka Misri na kupitia Bahari Nyekundu na kuzima jeshi la Farao. Na kisha sura nyingine moja zaidi, sura ya 51, tunaweza kuangalia aina zote za nyingine, lakini sura ya 51 na mistari ya 9 hadi 11, tena katika muktadha wa Mungu akiwaokoa na kuwakomboa na kuwarejesha watu wake katika nchi kutoka uhamishoni, anasema, amka, mkono wa Bwana ulioamka.

Angalia baadhi ya mistari tunayosoma katika Zaburi na kwingineko inayorejelea mkono ulionyoshwa wa Mungu, mkono wenye nguvu wa Mungu. Amka, mkono wa Bwana ulioamka, jivike nguvu. Amka kama katika siku zilizopita, kama katika vizazi vya zamani.

Anakumbuka siku zipi? Vizazi vipi? Je, si ninyi mliomkatakata Rahabu vipande vipande, mliomchoma mnyama yule? Je, si ninyi mlioikausha bahari, maji ya vilindi vikuu, mliofanya njia katika vilindi vya bahari ili waliokombolewa wavuke? Wale ambao Bwana amewaokoa watarudi; wataingia Sayuni kwa kuimba, furaha ya milele itavikwa vichwa vyao, furaha na shangwe zitawapata, na huzuni na kuugua vitakimbia. Kwa hivyo, angalia tena ulinganisho kati ya mwandishi, ambaye kimsingi anamwomba Mungu aamshe mkono wake na nguvu zake, mkono na nguvu ile ile iliyowaokoa watu kutoka msafara wa kwanza. Sasa anatoa wito wa kuchukua hatua tena, kuwaokoa watu wake katika msafara mpya, uliofuatwa na ule wa kwanza, ambapo tena Mungu atawaleta watu wake. Ataikausha bahari, bahari ya mfano inayowatishia watu wa Mungu.

Angalia uhusiano na Rahabu, ambaye ni aina ya mnyama wa mfano wa uovu. Targumi ya Isaya, kifungu cha Kiaramu cha Isaya 51, kwa kweli humwita Rahabu.

Rahabu tena alikuwa aina ya joka, mnyama, mfano wa nyoka, mfano wa mnyama ambaye alikuwa mfano wa uovu na machafuko.

Ilikuwa mnyama mkubwa wa baharini. Targum ya Isaya kwa kweli inamwita Rahabu Farao. Kwa hivyo, bahari ilionekana kuwa ya kutisha na yenye madhara.

Ilikuwa kizuizi kwa watu wa Mungu, wakitoroka uovu na ukandamizaji na kifo na kuvuka hadi nchi yao ambapo kulikuwa na furaha na shangwe na shangwe. Sasa tena, mwandishi anafikiria kuhusu msafara mpya ambapo mkono na nguvu za Mungu ziliwaokoa kutoka msafara wa kwanza kutoka kwa Farao, na bahari ingetenda tena kwa niaba ya watu wake. Sasa, kama nilivyosema, kuna maandiko mengine kadhaa katika Isaya ambayo tunaweza kuyaangalia, pamoja na maandiko mengine ya kinabii, lakini nadhani haya ndiyo mifano iliyo wazi na ya kawaida zaidi ya msafara mpya katika Agano la Kale.

Kwa hivyo, umuhimu wa haya yote tena ni kwamba ukombozi wa Mungu wa baadaye kwa watu wake kutoka uhamishoni sasa unafanana na ule wa kutoka kwa mara ya kwanza. Kwa sababu, tena, pengine kuna uhusiano wa kiishara. Ukombozi wa Mungu kwa watu wake katika kutoka kwa mara ya kwanza ulisimama kama aina ya matarajio ya tendo kubwa la ukombozi, kutoka kwa mara ya kwanza ambapo Mungu atawakomboa watu wake kutoka uhamishoni katika tendo jipya, kutoka kwa mara ya pili.

Naye atawarudisha watu wake katika nchi yao katika uhusiano wa agano nao. Atakuwa Mungu wao. Watakuwa watu wake.

Atakaa kati yao. Sasa, hii pia ni kwa ufupi kabla hatujaendelea na ushahidi wa Agano Jipya ili kuonyesha jinsi inavyochukua kutoka, kutoka kwa asili, lakini haswa Agano Jipya hili au motifu hii mpya ya kutoka, haswa kutoka kwa Isaya. Jambo la mwisho kusema ni kwamba motifu ya kutoka pia inafaa ndani ya mada pana ya dhambi na uhamisho.

Kwa hivyo, tunaona kwamba kuanzia katika Bustani ya Edeni, mada ya dhambi inaongoza kwenye uhamisho. Na kwa kweli, tunaona muundo huu wa uumbaji, dhambi, uhamisho, na urejesho. Tunaona hilo kwanza kabisa katika Bustani ya Edeni.

Kwa hivyo, Mungu huumba wanadamu, kisha dhambi, nao hufukuzwa kutoka Bustani. Kisha, tunaona urejesho ukianza na taifa la Israeli, ambapo Mungu anaanza kuunda upya na kurejesha watu wapya wa Mungu kupitia Ibrahimu. Lakini tayari tumeona kwamba hawafanyi vizuri zaidi. Israeli pia hutenda dhambi; pia wamefukuzwa kutoka nchi, lakini sasa Mungu anaahidi kupitia manabii urejesho wa watu wake.

Kwa hivyo, umuhimu wa uhamisho basi ni kwamba Israeli iko uhamishoni, katika utumwa kwa sababu ya dhambi yao, na hii pia inamaanisha kutengwa, kutengwa na uwepo wa Mungu, na kuvunja uhusiano wa agano. Kisha, ukombozi kutoka uhamishoni, hasa katika maandishi ya unabii ya Agano la Kale ambayo tuliyaangalia, unachukuliwa kama kutoka mpya. Marejesho yanaweza kuonekana kama uumbaji mpya pia.

Lakini jambo ninalotaka kusema ni kwamba kutoka upya ni sehemu ya dhana hii ya dhambi, uhamisho, na urejesho tunayoiona. Kwa hivyo kama vile Israeli walivyokuwa utumwani Misri, basi wako uhamishoni Misri, na wanarejeshwa kutoka hapo. Tunawaona manabii wa Agano la Kale wakati huo wakifikiria Israeli wakiwa uhamishoni kwa sababu ya dhambi na karibu kurejeshwa katika tendo jipya la kutoka.

Kwa hivyo hilo linatuleta kwenye Agano Jipya, na ninataka kuendelea kwa kuangalia Injili, kisha tutaangalia kwa ufupi Matendo ya Mitume, na kisha fasihi ya Paulo, labda maandiko mengine kadhaa nje ya Paulo, na kisha tutaishia na kitabu cha Ufunuo na kuona jinsi kinavyoendeleza motifu mpya ya kutoka. Kwa hivyo, tutafuata mpangilio wa kisheria. Na tena, nitatoa sampuli ya maandiko, ambayo nadhani yako wazi kabisa au ambapo motifu mpya ya kutoka inaweza kusaidia kuangazia maandishi.

Kuna mengine mengi ambayo tunaweza kuyarejelea na kuyaona, lakini nitabaki na yale ambayo nadhani ni maarufu zaidi. Kwa hivyo, sehemu ya mwanzo ya kuelewa maendeleo ya Agano Jipya ya kutoka au motifu mpya ya kutoka ni Injili. Na ninataka kuanza na Mathayo.

Kwa maoni yangu, zaidi ya Injili nyingine yoyote, isipokuwa labda Marko, pamoja na Marko, Mathayo, na Marko, huendeleza motifu mpya ya kutoka zaidi ya Injili nyingine yoyote. Kwa kweli, unapoanza na Mathayo sura ya 1, tayari, kama tulivyotaja kifungu hiki hapo awali, lakini katika sura ya 1 na mstari wa 1, ni kama mwandishi tayari amekuweka tayari kusoma Mathayo kama hitimisho la hadithi ya Israeli, au karibu kama aina ya muhtasari wa hadithi ya Israeli, au angalau inapaswa kusomwa pamoja na hadithi ya Israeli. Yesu ni mwana wa Daudi, mwana wa Ibrahimu.

Huwezi kusoma sehemu iliyobaki ya Mathayo bila kuwa na ujuzi fulani wa hadithi ya Agano la Kale ambayo Yesu, katika simulizi la Mathayo, sasa atakamilisha na kutimiza. Na tunachokiona kikiendelea katika sura ya 1 na 2 ya Mathayo ni mambo kadhaa yanayoendelea. Nadhani tunamkuta Mathayo akirejelea maandishi kadhaa ya Agano la Kale.

Ananukuu kadhaa waziwazi, lakini nadhani anataja zingine kadhaa. Lakini katikati ya madokezo yote ya Agano la Kale, nukuu, na hadithi ambazo Mathayo anaziunganisha katika simulizi yake mwenyewe ili kumuelezea Yesu na kumchora Yesu, mojawapo ya

hizo ni simulizi ya Kutoka. Na hasa katika Mathayo sura ya 2, tunamwona Yesu akionyeshwa haswa, nadhani, kama, na inavutia kile ambacho Mathayo anafanya. Yesu anaonekana kuwa aina ya Musa mpya, hata kama hiyo sio mada kuu, kama wengine wamedai wakati mwingine.

Angalau ni mojawapo ya mada ambazo Mathayo anataka kueleza kwamba Yesu anafanya kazi kama Musa mpya katika sura ya 2. Kwa hivyo, huwezi kujizuia kuona madokezo kwa Musa yakirejea hadi Mathayo sura ya 1, ambapo Yusufu anaambiwa amwite mtoto Yesu kwa sababu atawaokoa watu wake kutoka kwa dhambi zao. Kwa hivyo huyu hapa mkombozi atakayewaokoa watu wake kutoka kwa utumwa wa dhambi. Na tena, iwe mtu anakubaliana naye kabisa au la, NT Wright amekuwa mmoja wa wale ambao wamebishana kwamba angalau baadhi ya Waisraeli, baadhi ya waandishi Wayahudi katika karne ya kwanza, walijielewa kuwa bado wako uhamishoni.

Na sasa Yesu ndiye atakayewakomboa watu wake kutoka uhamishoni, lakini uhamisho mbaya zaidi kuliko ukandamizaji chini ya taifa la kigeni, bali uhamisho wa utumwa wa dhambi. Sasa Yesu ndiye atakayewakomboa watu wake na kufanya kile ambacho Musa alifanya, na hapo ndipo atakapowakomboa watu wake kutoka kwa dhambi zao. Sasa atawakomboa kutoka uhamishoni.

Kwa hivyo, tayari katika sura ya 1, huyu hapa ndiye atakayewaokoa watu wake kutoka uhamishoni, mkombozi au mwokozi kama Musa. Na kisha katika sura ya 2, tunamwona Yesu kwa namna fulani akiunganishwa na taswira nyingine za Musa. Yeye ndiye anayeokolewa katikati ya mfalme mwingine, mfalme mwovu mkandamizaji, Herode, ambaye kama Farao anaamua kuwaangamiza watoto wote wa kiume wa miaka miwili na chini kwa sababu anataka kuhakikisha anampata Yesu, mfalme huyu mpya ambaye Herode anamwona kama tishio kwa kiti chake cha enzi.

Kwa hivyo, marejeleo haya ya Herode kuamua kuwaua watoto wote wa kiume wenye umri wa miaka miwili na chini huko Bethlehemu na maeneo ya jirani yanakumbusha wazi kitendo kile kile cha Farao katika kitabu cha Kutoka. Kuna marejeleo mengine ya kuvutia sana katika sura ya 2 na mstari wa 20 wa Mathayo. Herode anapokufa, malaika anamtoka Yusufu huko Misri, na anasema, Ondoka, umchukue mtoto na mama yake, mkaende nchi ya Israeli; kwa maana wale waliotaka kumwua mtoto wamekufa.

Ambayo ni msemu wa kuvutia. Lugha hiyo inatoka moja kwa moja katika Kutoka. Unakumbuka Musa, kabla ya kurudi kuwakomboa Waisraeli kutoka Misri, alipokimbia kwa sababu alikuwa amemuua Mwisraeli, na akahofia maisha yake?

Na maneno haya, wale waliokuwa wakijaribu kujiua wamekufa, yanatoka moja kwa moja katika kitabu cha Kutoka. Kwa hivyo, mwandishi anarejelea matukio kutoka kwa maisha ya Musa ili kumwonyesha Yesu, nadhani, kama si mada kuu, angalau moja ya

mada, kama Musa mpya, mkombozi wa aina ya Musa ambaye atawaokoa na kuwaokoa watu wake. Lakini Yesu pia, kwa namna fulani, anafupisha historia ya Israeli mwenyewe.

Kwa hivyo, haonyeshwa tu kama Musa, Musa mpya, lakini pia anafupisha na kuiga historia ya Israeli mwenyewe. Kwa hivyo, kama vile Israeli inavyoshuka Misri, na kisha Mungu anawaita kutoka Misri, tunaona hilo pia katika mistari ya 12 na inayofuata. Walipokwisha kwenda, malaika wa Bwana alimtokea Yusufu katika ndoto, akaondoka, akamchukua mtoto na mama yake, akakimbilia Misri.

Kaeni huko mpaka nitakapowaambia, kwa maana Herode atamtafuta mtoto ili amue. Basi akaondoka, akamchukua mtoto na mama yake usiku, akaenda zake Misri. Ili litimie neno alilosema Bwana kwa njia ya Isaya, Nasikitika, kupitia nabii, huu ni mstari wa 15, kutoka Misri nilimwita mwanangu.

Baadaye, katika mstari wa 19, Mariamu na Yusufu wanamchukua Yesu kutoka Misri hadi Nazareti. Lakini harakati hii kwenda Misri na kisha kutoka Misri inachukuliwa kama inatimiza andiko la Agano la Kale katika sura ya 2 na mstari wa 15. Kwa hivyo, Yesu anaonekana tena akielezea historia ya Israeli ya kuongozwa kutoka Misri.

Kwa hivyo, katika sura ya 2 ya Mathayo, ni kana kwamba mwandishi, nadhani, anapanga kwa namna fulani simulizi lake la Kutoka mpya. Yesu ni mkombozi kama Musa ambaye atawaongoza watu wake kutoka Misri. Yesu mwenyewe anawakilisha Israeli, ukombozi wa Israeli kutoka Misri, nadhani, akikusudia kuonyesha anachokusudia kuwafanyia watu wake.

Sasa anakaribia sio tu kuonyesha ukombozi wa Israeli kutoka Misri bali pia kutenda katika Kutoka mpya ambapo atanza kuwaokoa watu wake kutoka kwa dhambi zao. Atawaokoa kutoka uhamishoni katika Kutoka mpya. Acha nisimame na kusema kitu kuhusu nukuu hiyo ya kuvutia katika Mathayo 2:15, kutoka Misri niliyomwita mwanangu.

Hiyo ni nukuu ya moja kwa moja kutoka Hosea sura ya 11 na mstari wa 1. Ugumu katika Hosea 11 mstari wa 1 ni kwamba unaposoma andiko hilo unaposoma Hosea 11:1, halieleweki. Angalau katika mstari huu, haijulikani wazi kwamba huu ni unabii au utabiri. Inaonekana kuwa ni simulizi tu, inaonekana kuwa maelezo tu ya kile Mungu alichofanya kwa watu wake katika Kutoka kwa kwanza. Inasema, Israeli alipokuwa mtoto, nilimpenda, na kutoka Misri, nilimwita mwanangu.

Mstari wa 2, lakini kadiri walivyozidi kuitwa, ndivyo walivyozidi kuondoka kwangu. Walitoa dhabihu kwa Mabaali na kufukizia uvumba sanamu. Ni mimi niliyemfundisha Efraimu kutembea, nikiwashika mikono, lakini hawakujua.

Kwa hivyo, inaonekana kama hii ni maelezo ya kihistoria tu ya kile Mungu alichowafanyia watu wake, lakini waliasi. Swali ni, Mathayo anatumiaje hili kwa Yesu Kristo, na kwa nini Mathayo anafanya hivyo? Andiko hili linatumikaje kwa Kristo wakati, ingawa liko katika maandishi ya kinabii, halionekani kuwa utabiri wa moja kwa moja wa kuja kwa Kristo? Mambo mawili. Jambo la kwanza ni kwamba inaonekana kwangu, hasa unaposoma sura ya 4, hasa mwisho wa sura ya 3, ubatizo wa Yesu, mwisho wa Mathayo 3 wakati ubatizo wa Yesu, na kisha katika sura ya 4:1-11, jaribu la Yesu.

Pia ni wazi kwamba Yesu Kristo ndiye Mwana. Kumbuka alipobatizwa, huyu ni Mwanangu mpendwa ambaye ninamfurahia, akinukuu kutoka Agano la Kale, Zaburi, na Isaya, maandishi ya Daudi. Kwa hivyo, huyu ni Mwanangu, na kisha katika sura ya 4:1-11, Mwana hujaribiwa.

Ameongozwa nyikani na majaribu mawili ya kwanza ya Shetani. Kama wewe ni Mwana wa Mungu, kama wewe ni Mwana kweli, basi fanya hivi. Bila shaka, Yesu anapinga, kama tulivyoona, lakini hoja ni kwamba, kwanza kabisa, Mathayo anamwona Yesu akielezea na kufupisha historia ya Israeli tena.

Kwa njia ile ile ambayo Israeli alikuwa Mwana, Kutoka 4:22 na 23, angalia hizo wakati fulani, tumezisoma hapo awali, lakini kwa njia ile ile ambayo Israeli alikuwa Mwana, sasa Yesu Kristo ndiye Mwana mkuu anayetimiza makusudi na hatima ya Israeli. Kwa hivyo, kinachotumika kwa Israeli kinaweza kutumika kwa Yesu pia. Kwa maana kwamba Israeli alikuwa Mwana, sasa tunapata Mwana mkuu.

Lakini pili, nadhani muhimu zaidi kuliko hilo, ni kwamba hata ndani ya muktadha wa Hosea, ukisoma zaidi kidogo katika 10 na 11, watamfuata Bwana. Kwa kweli, niruhusu nirudi nyuma. Mstari wa 9, Sitatekeleza hasira yangu kali, wala sitamharibu Efraimu tena.

Kwa maana mimi ni Mungu, wala si mwanadamu, Mtakatifu kati yenu. Sitashambulia miji yao. Watamfuata Bwana.

Atanguruma kama simba, na atakaponguruma, watoto wake watakuja wakitetemeka kutoka magharibi. Watatoka Misri wakitetemeka kama shomoro, kutoka Ashuru, wakirukaruka kama njiwa.

Nitawaweka katika nyumba zao, asema Bwana. Kwa maneno mengine, mistari ya 10 na 11 ya Hosea 11 inaonekana kutarajia ukombozi na urejesho wa baadaye kwa kulinganisha na ukombozi wa Mungu kutoka Misri. Kwa hivyo, sura ya 11 ya Hosea yenyewe inaishia kwa kurejelea kutoka mpya, ukombozi ulioigwa baada ya ule wa kwanza.

Kwa hivyo, tukiweka hayo yote pamoja, kulingana na Mathayo, ni Yesu anayeleta kutoka huko kupya. Yesu, kama Mwana wa kweli wa Mungu, Yesu kama Mwana wa kweli anayewakilisha makusudi na hatima ya Israeli, sasa ataleta kutoka huko kupya, ambako hata kumeahidiwa katika Hosea sura ya 11. Kwa hivyo, sura ya 1 na 2 ya Mathayo ni maalum, lakini labda kuna maandiko mengine ambayo tunaweza kuyaelekeza katika Mathayo ambapo Yesu anaonyeshwa kama mtu mpya wa aina ya Musa, lakini analeta kutoka huko kupya.

Analeta wokovu unaoonekana kama utimilifu wa msafara mpya, hasa katika fasihi ya kinabii, lakini tena, anarudia au anafupisha msafara wa kwanza, ambapo Mungu aliwaokoa na kuwaokoa watu wake. Injili ya Marko labda ni kitabu kingine, si maandishi yaliyotawanyika hapa na pale, bali kitabu kizima. Ikiwa hii ndiyo mada kuu au la inaweza kujadiliwa, lakini hakika, mojawapo ya mada kuu katika Marko ni kwamba wokovu ambao Yesu analeta unapaswa kuzingatiwa kama msafara mpya. Mwandishi mmoja, haswa, profesa wa Agano Jipya katika Chuo cha Regent huko Vancouver, British Columbia, Kanada, amesema kwamba Injili ya Marko inamwakilisha Yesu kama anayetimiza msafara mpya wa Isaya 40 hadi 66.

Kwa hivyo, anachofanya ni kwamba anafanya kazi na kitabu cha Marko, na sitarudia yote anayofanya, lakini anafanya kazi na kitabu cha Marko na anaonyesha tena kwamba maandishi na sehemu muhimu katika Marko zimechorwa au zinarejelea sehemu na mistari ya sura ya Isaya kuanzia Isaya 40 hadi 66, kuonyesha kwamba Yesu analeta kutoka mpya. Mwanzo wake ni mwanzoni kabisa mwa kitabu, ambayo ni aina ya ishara jinsi sehemu iliyobaki ya kitabu inavyopaswa kusomwa. Na hiyo ni Marko sura ya kwanza na mistari wa kwanza, mwanzo wa habari njema kuhusu Yesu, Masihi, mwana wa Mungu, kama ilivyoandikwa katika nabii Isaya.

Na hapa kuna moja ya maandiko tuliyosoma muda mfupi uliopita. Hilo liko katika muktadha wa kutoka kwa Mungu mara ya pili. Nitamtuma mjumbe wangu mbele yako , atakayekuandalia njia.

Sauti ya mtu aitaye nyikani, Mtengenezeni njia Bwana, Nyosheni njia zake. Dokezo pia kwa Malaki sura ya tatu, lakini Isaya 40 na mistari wa tatu, moja ya maandiko ya Agano Jipya au maandiko mapya ya kutoka kutoka Isaya ambayo tulisoma hapo awali. Kwa hivyo, injili ya Marko pia inamwakilisha Yesu kama anayetimiza, akileta kutoka mpya, akiwaokoa na kuwakomboa na kuwaokoa watu wake katika kutoka mpya, katika kutimiza matarajio ya Isaya ya kutoka mpya.

Katika sehemu inayofuata, kisha tutaangalia mafungu mengine kadhaa katika Injili na Matendo ambayo huenda yanaelekeza kwenye tukio jipya la kutoka. Kisha, tena, endelea kwenye barua za Paulo na sehemu nyingine za Agano Jipya ili kuona jinsi motifu mpya ya kutoka inavyoendelezwa hapo.

Huyu ni Dkt. Dave Mathewson katika mfululizo wake wa mihadhara kuhusu Theolojia

ya Agano Jipya. Huu ni kipindi cha 18 kuhusu Kutoka Jipya, Sehemu ya 1.